

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามตัวแปรเพศ ชั้นปี สาขาวิชา และผลการเรียน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีรายละเอียดในแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกิดขึ้นจากการเริ่มต้นของผู้เรียนเองเป็นสำคัญ (**Learner's Initiative**) นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะมีลักษณะที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบในการวางแผนการเรียน การดำเนินการเรียน รวมทั้งการประเมินผลสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้ว ความสนใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ การเรียนลักษณะเป็นรายบุคคลและการเรียนเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในความหมายที่เป็นการเรียนรู้เป็นรายบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนมีความริเริ่มในการเรียนรู้ โดยการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ของตนเอง วางแผนการเรียนรู้ แสวงหาวิธีเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ (**Knowles, 1975; Griffin, 1983; นรินทร์ บุญชู, 2532; สุรกุล เจนอบรม, 2532; สมคิด อิศระวัฒน์, 2542; สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, 2549; วิชาการธรณ สุขสถิต, 2550**)

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกลุ่ม เป็นแนวคิดที่ขยายขอบเขตเป็นการเรียนรู้จากรายบุคคลออกมาเป็นกลุ่ม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเองตามความสนใจ กำหนดเป้าหมาย วางแผนในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน

เป็นกลุ่มระหว่างเพื่อน ครูผู้สอนหรือบุคคลอื่นๆ ก็ได้ (Skager, 1978; Areglado, Bradley & Lane, 1996; สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2543; นัตดา อังสุไวทย, 2550; ลาวัญย์ ทองมนต์, 2550)

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าว จะเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยสามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ หรือผู้รู้ก็ได้

ความสำคัญของการเรียนด้วยการนำตนเอง

การเรียนด้วยการนำตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่มนุษย์ทุกคนต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถก้าวทันความที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงได้มีการนำหลักการนี้มาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง และสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในทุกช่วงอายุ ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สมคิด อิศระวัฒน์, 2542; รุ่ง แก้วแดง, 2542)

โนลส์ (Knowles, 1975) และ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนแบบนำตนเองในทำนองเดียวกันไว้รวม 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนแบบนำตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียน ทำให้มีเป้าหมาย มีแรงจูงใจสูง เป็นการเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการเรียนด้วยตนเอง และผู้เรียนมักจะนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าและยาวนานกว่าผู้เรียนที่รอรับคำสอนอย่างเดียว

2. กระบวนการเรียนแบบนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและกระบวนการพัฒนาทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติ มนุษย์เกิดมาช่วยตัวเองไม่ได้ต้องพึ่งพาพ่อแม่และอาศัยคนอื่นตลอดเวลา เมื่อเติบโตขึ้นค่อยๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ มีความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง ไม่พึ่งคนอื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง และชี้นำตนเองได้มากขึ้น

3. ความรู้ในอดีตจะล้าสมัยในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงจำเป็นต้องเน้นในเรื่องการพัฒนาทักษะของการแสวงหาความรู้ใหม่ รู้จักการเรียนรู้ เพื่อว่าผู้เรียนนอกจากจะได้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันแล้ว ยังจะต้องมีทักษะและความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ สำหรับอนาคตอีกด้วย จึงควรเป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง

4. การพัฒนาทางการศึกษา มีหลักสูตรใหม่ การเรียนเปิดกว้างแบบไร้พรมแดน มีศูนย์บริการทางวิชาการ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่จัดในสถาบันต่างๆ เป็นโปรแกรมการศึกษาอย่างอิสระจัดให้แก่บุคคลทั่วไป รูปแบบของการศึกษาล้วนผลักภาวะความรับผิดชอบให้ผู้เรียนต้องเรียนด้วยตนเอง

5. การเรียนแบบนำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นความรู้ที่เคารพในศักยภาพของผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยที่ยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ เพื่อที่จะให้ตนเองสามารถดำรงอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข จึงต้องเป็นกระบวนการเรียนที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความสำคัญของการเรียนแบบนำตนเองจะเห็นว่า มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เนื่องจากเป็นการสร้างนิสัยและความสามารถในการแสวงหาความรู้ การมีวิสัยทัศน์สู่อนาคตการเรียนรู้ ความต้องการของตนเอง และการเรียนรู้ในตัวเอง ทำให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่น มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจสูงในการพัฒนาอุปสรรค และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตอย่างยั่งยืน การเรียนรู้แบบนำตนเองส่วนใหญ่เน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่หรือเป็นการเรียนในระดับอุดมศึกษา แต่ก็ได้ปรากฏชัดเจนในแนวความคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542

ลักษณะของการเรียนด้วยการนำตนเอง

การเรียนด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ ซึ่งเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบ ทั้งนี้ทุกคนจึงมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การเรียนด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียน เรียนตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนร่วมกันกับเพื่อนหรือครูผู้สอนก็ได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและกระบวนการเรียนด้วยการนำตนเองจากแนวคิดของนักการศึกษา

ตาราง 2.1 หลักการและกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

หลักการและกระบวนการเรียนรู้	โนวส์ (1975)	กลูกลีเอเดมิโน (1977)	บรอดเคพและเฮมสตรา (1991)	อเรกลาโต และคณะ (1996)	สมคิต อิศระวัฒน์ (2542)	วิภาภรณ์ บุญทา (2542)	รุ่ง แก้วแดง (2542)	พจนา ทรัพย์สมาน (2549)	ลาวัลย์ ทองมนต์ (2550)
หลักการเรียนรู้									
1. ทุกคนมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้	✓			✓					✓
2. การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลักสำคัญ	✓			✓	✓				✓
3. การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนเองผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓
บทบาทของผู้เรียน									
1. มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
2. ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
บทบาทของครูผู้สอน									
1. เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	✓			✓	✓			✓	✓
2. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	✓			✓	✓			✓	✓
3. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ไว้วางใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้	✓			✓	✓				✓

ตาราง 2.1 (ต่อ)

หลักการและกระบวนการเรียนรู้	โนวส์ (1975)	กลูกิลิเอตมิโน (1977)	บรอดเคพและเฮมสตรา (1991)	อเรกลาโด และคณะ (1996)	สมคิต อิศระวัฒน์ (2542)	วิภาภรณ์ บุญทา (2542)	รุ่ง แก้วแดง (2542)	พจนนา ทรัพย์สมาน (2549)	ลาวัลย์ ทองมนต์ (2550)
กระบวนการเรียนรู้									
ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนี้									
1. ริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ของตนเอง	✓			✓			✓	✓	✓
2. กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง	✓			✓					✓
3. วางแผนในการเรียนรู้ เลือกวิธีเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	✓			✓			✓	✓	✓
4. ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดเอง	✓			✓				✓	✓
5. ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง	✓			✓			✓	✓	✓
6. นำเสนอผลการเรียนรู้								✓	

กล่าวโดยสรุปจากการสังเคราะห์หลักการและกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีหลักการที่สำคัญ คือ ถ้าวัดผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลักสำคัญ การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนเอง ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ การจัดการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี 5 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) วินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ 2) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) วางแผนการเรียนรู้ 4) ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ และ 5) ประเมินผลการเรียนของตนเอง

คุณลักษณะพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นักวิชาการการศึกษาได้อธิบายคุณลักษณะของผู้เรียนแบบนำตนเอง ไว้ดังนี้

โนวส์ (Knowles, 1975) กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ไว้ 9

ประการ สรุปได้ดังนี้

1. มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ รู้ความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยมีครูเป็นผู้ชี้นำและการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง
2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเองไม่ขึ้นกับผู้ใด และเป็นผู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้
3. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนเพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้สะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเอง รวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นตลอดจนได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริงโดยร่วมมือกับผู้อื่น
5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้จากความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้
6. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือปรึกษา
7. มีความสามารถในการแสวงหาคูคณและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพโดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ มีความคิดริเริ่มและมีทักษะในการวางแผนอย่างดี
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

สเคเจอร์ (Skager, 1978) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มี 7 ประการ ดังนี้

1. การเป็นผู้ยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) ได้แก่ การมีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง
2. การเป็นผู้มีการวางแผนการเรียน (Planfulness) ได้แก่ การรู้ความต้องการในการเรียนของตนเอง การวางแผนจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความต้องการ การวางแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียน
3. การเป็นผู้มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) คือ เรียนรู้ได้โดยไม่ต้องมีสิ่งควบคุมหรือบังคับจากภายนอก เช่น รางวัล การถูกทำโทษ การหวังวุฒิบัตรหรือตำแหน่ง

4. การประเมินผลตนเอง (Internalized Evaluation) ว่าสามารถเรียนได้ดีเพียงใด ซึ่งอาจขอความร่วมมือจากผู้อื่นในการประเมินด้วยก็ได้

5. การมีลักษณะเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ได้แก่ การมีความสนใจใคร่รู้ อดทนต่อความไม่ชัดเจน คลุมเครือ ยุ่งยากสับสน เรียนอย่างสนุก สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ

6. การมีลักษณะของการยืดหยุ่น (Flexibility) คือ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนเมื่อยังไม่ประสบผลสำเร็จ โดยมีการสำรวจปัญหา ลองผิดลองถูกโดยไม่เลิกล้มความตั้งใจที่จะเรียนรู้

7. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเองจะสามารถตั้งมาตรฐานด้านเวลา และสถานที่ได้ว่าลักษณะการเรียนรู้แบบใดมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับ

ทัฟ (Tough, 1979) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้แบบนำตนเองไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนตัดสินใจว่ากระบวนการเรียนรู้ที่นั่นคืออะไรเป็นความรู้ พิจารณาทักษะและแบบการเรียนรู้ของตนเอง

2. ผู้เรียนศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเรียนรู้ในด้านใดบ้างและควรจะเลือกแหล่งวิทยาการที่จะได้มาซึ่งความรู้ได้อย่างไร

3. ผู้เรียนจะตัดสินใจได้ด้วยตนเองในการเลือกสถานที่เรียน

4. ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมาย และระยะเวลาการทำงานที่แน่นอนของตนเองได้

5. ผู้เรียนต้องตัดสินใจได้ว่าจะเริ่มเรียนเรื่องอะไรและเมื่อไร

6. ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้ว่าช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำงานตามกิจกรรมและเนื้อหาสาระ ตลอดจนความก้าวหน้าของตนเองควรเป็นอย่างไร

7. ผู้เรียนสามารถพิจารณาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จ

8. ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีความสุข

กุกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977) กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียน ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความพอใจในความคิดริเริ่มของตน รักการเรียน ความสนใจหาแหล่งความรู้ ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ฯลฯ

2. การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความมั่นใจ

3. การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ เช่น ชอบแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการพัฒนาแผนการทำงานของตนเอง ฯลฯ

4. การยอมรับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่ เต็มใจเรียนในสิ่งที่ยาก
หากเป็นเรื่องที่สนใจ

5. ความรักการเรียน ได้แก่ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน

6. ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความสามารถคิดแก้ปัญหา

7. การมองอนาคตในแง่ดี ได้แก่ การมองตนเองว่าเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึง
อนาคต เห็นว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย ฯลฯ

8. ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและทักษะการแก้ปัญหาได้แก่
การมีความสามารถใช้ทักษะการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา คิดว่าการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

วิภาภรณ์ บุญทา, ประพนธ์ โอทกานนท์ และสุชาดา รัชชกุล (2542) กล่าวว่า ผู้ที่
สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ควรเป็นบุคคลที่สามารถวางแผนงาน กำหนดเป้าหมายการ
เรียนล่วงหน้าได้อย่างชัดเจน ปฏิบัติงานตามแผนได้ มีการพัฒนาปรับแผนการเรียนให้ดีขึ้นอยู่
เสมอ เป็นผู้มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองสามารถจัดการกับวิถีชีวิตของ
ตนเองให้สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ได้ จัดการเรื่องเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้ได้ มีความสุขกับ
การเรียนรู้ของตนเอง ใจกว้าง อดทน มีความพร้อมที่จะรับความรู้ใหม่เสมอ มีความเพียรพยายาม
ที่จะเอาชนะอุปสรรคที่บังอาจสามารถทำกิจกรรมในลักษณะที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ไม่กลัวที่
จะแตกต่างจากคนอื่นชอบตั้งคำถาม ชอบทดสอบ ชอบวิเคราะห์ มีความมั่นใจในตนเอง ชอบ
สร้างความรู้ ค้นหาลักการ และแนวคิดของตนเองในการเรียน และเป็นบุคคลที่มีสัมพันธภาพที่
ดีกับเพื่อน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2542) ได้แสดงความคิดเห็นว่า คุณลักษณะของบุคคลที่สามารถ
เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ควรเป็นบุคคลที่เปิดโอกาสต่อการที่จะเรียนรู้ มีความสนใจในการ
เรียน ชอบศึกษาค้นคว้า มีความพยายามทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก จัดเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้
ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง รู้วิธีการเรียนและรู้แหล่งข้อมูลที่ต้องการ มีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้
ได้อิสระ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง รักที่จะเรียน มีความสนุกในการค้นคว้า
ปรารถนาที่จะเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี มีความต้องการที่จะเรียนรู้
ต่อเนื่องตลอดชีวิต มองเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย และรู้ตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้อะไร
เพิ่มเติม สามารถใช้ทักษะหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2545) กล่าวว่า คุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะต้อง
มีคุณสมบัติ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการรับรู้ในตนเอง มีความคิดวิเคราะห์ มีการเน้น
เป้าหมายของตนเองและมีความถนัดสำหรับกระบวนการที่มีระบบ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) กล่าวถึงองค์ประกอบของผู้เรียนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ ความรักและต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ความสามารถในการเลือก
ทักษะ เพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาคำตอบ เพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อการ

เรียนรู้ และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย การมีวินัยในตนเอง และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การทุ่มเทเพื่อการเรียนด้วยความพยายาม อย่างเหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ความสามารถเริ่มการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ความสามารถตั้งคำถามเพื่อการนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการ การประเมินผลตนเองได้อย่างถูกต้อง และความอดทนในการแสวงหาความรู้

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2549) กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จำแนกออกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ การมีโมเมติดต่อตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ การยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน การมีความรักการเรียน การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความมุ่งหวังต่ออนาคตในแง่ดี และการมีความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและทักษะการแก้ปัญหา

ลาวัลย์ ทองมนต์ (2550) กล่าวว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง

วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

วิธีการพัฒนาคุณลักษณะให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (Knowles, 1975; Guglielmino, 1977; Brockett and Hiemstra, 1991; Areglado, Bradley & Lane, 1996 ; สมคิด อิศระวัฒน์, 2542) หรือผู้เรียนอาจใช้วิธีการสังเกต การอ่าน การพูดคุย การซักถาม การฟัง หรือการลองผิดลองถูกก็ได้ (สมคิด อิศระวัฒน์, 2542) นอกจากนี้ สุรกุล เจนอบรม (2532) ได้เสนอแนะวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนี้

1. ทำความรู้จักตนเอง เป็นคนช่างสังเกต พยายามสำรวจตนเองว่าสนใจเรื่องอะไรมากที่สุด มีความสามารถเฉพาะในด้านใด สนใจสิ่งใหม่ๆ อะไรบ้าง ระยะเวลาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีความพอใจในการเรียนอย่างไรและด้วยวิธีใด
2. ทำสมุดบันทึกส่วนตัว เพื่อใช้บันทึกข้อมูล ความคิด เรื่องราวต่างๆ ที่ได้เรียนรู้หรือเกิดขึ้นในสมอง สมุดนี้จะช่วยเก็บสะสมความคิดที่ละเอียดที่ละน้อยเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างไกลออกไป

3. กำหนดโครงการที่จะเรียน จากสมุดบันทึกนั้นลองนำมาขยายเป็นโครงการหรือแผนการเรียนว่าจะเรียนรู้อย่างไร ขอให้พิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการจะแสวงหานั้น ช่วยให้เราถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ทำให้เกิดความพอใจ ความสนุกที่จะเรียนรู้หรือไม่ ประหยัดเงินและเวลามากน้อยแค่ไหน

4. สร้างห้องสมุดของตนเอง ในที่นี้หมายถึงการรวบรวมรายชื่อ ข้อมูล แหล่งความรู้ต่างๆ หนังสือ สถานที่ ฯลฯ ที่คิดว่าเป็นประโยชน์และตรงกับความสนใจ เพื่อไว้ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

5. มองหาแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผู้รู้ ผู้ชำนาญในอาชีพต่างๆ ห้องสมุด วัด สมาคม โรงเรียน สถานที่ราชการ โดยแหล่งความรู้ที่ยกตัวอย่างนี้จะเป็นแหล่งสำคัญในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

6. หาเพื่อนร่วมเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

7. การเลือกเรียนวิชาต่างๆ ที่สนใจ ซึ่งอาจเลือกเรียนจากสถานศึกษาต่างๆ ที่เปิดสอนในเวลาเย็นหรือวันหยุด หรืออาจเรียนทางวิทยุ โทรทัศน์หรือเรียนทางไปรษณีย์จากมหาวิทยาลัย เปิด เป็นต้น โดยไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน และสามารถเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์

แนวคิดที่ได้จากการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ที่นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการนำตนเอง เมื่อกระบวนการในการจัดการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยมีครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองจำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติที่เป็นความสามารถพื้นฐานบางอย่าง เพื่อที่จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จด้วยดีนั้นควรได้มีการจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เรียนที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แบบนำตนเองมากที่สุด คือ

1. ให้ผู้เรียนเต็มใจที่จะเข้ารับการศึกษา โดยการให้อิสระภาพและการส่งเสริมช่วยทำให้เกิดการสร้างสรรค์การพัฒนาความคิด

2. ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ โดยการสนทนา พูดคุย

3. ไม่ใช้การบังคับเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพความสามารถของตน

4. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

5. คุณลักษณะที่สำคัญอันดับแรกของประชาธิปไตยคือ "มนุษย์จะเลือกหาแนวทางในการปฏิบัติงานของตนเองได้ดีที่สุดก็ต่อเมื่อเขาได้รับอิสรภาพ" กล่าวคือ ให้อิสระกับผู้เรียนในการพัฒนาตนเอง

6. ต้องคำนึงว่าผู้บรรลุวุฒิภาวะยังต้องพัฒนาต่อไปเพื่อจะได้อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขกับคนรอบตัว

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษากับผู้เรียนนอกระบบ อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาในปัจจุบันประกอบด้วยการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย แต่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นการศึกษาในระบบ ทั้งนี้ไม่ว่านักศึกษาในศึกษาในระบบใดต่างก็จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ด้วยตนเองเพื่อที่จะนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและสามารถนำตนเองไปดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนั้นการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงมีทั้งงานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้งในระบบและนอกระบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540) ศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สาขาวิชา และผลการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี 10 สาขาวิชา จำนวน 400 คน ปรากฏว่า นักศึกษาชายมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมสูงกว่านักศึกษาหญิง ส่วนผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง (มากกว่า 2.30) มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ

อดิศักดิ์ ผาณะวงศ์ (2542) ศึกษาคุณลักษณะการนำตนเองเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา นอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ วิถีเรียนทางไกล จังหวัดสกลนคร ปี พุทธศักราช 2540 โดยใช้แนวคิดของกุกลิเอลมีโนกับแนวคิดของโนวส์ผสมกัน จำแนกตามตัวแปรเพศ และการมีอาชีพระหว่างเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีอาชีพระหว่างเรียนมีคุณลักษณะการนำตนเองเพื่อการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีอาชีพระหว่างเรียน

สุนทร สุทองหล่อ (2542) ศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 412 คน โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ วิธีการเลี้ยงดู ระดับการศึกษาของบิดามารดา และผลการเรียนเดิม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากกว่าการเลี้ยงดูแบบเผด็จการ แบบให้ความคุ้มครอง และแบบปล่อยปละละเลย ส่วนนักศึกษาที่มีผลการเรียนเดิมสูงมีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากกว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนเดิมต่ำ

พัชรี มะแสงสม (2544) ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 จำนวน 489 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัย

ทางด้านเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุธิกานต์ แยมินิล (2544) ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในเขตภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างคือ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ในเขตภาคกลางจำนวน 14 จังหวัด 104 คน ตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ อายุ วุฒิทาง บรรณารักษศาสตร์ ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ประเภทของห้องสมุดประชาชน รายได้ต่อ เดือนของบรรณารักษ์ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย และคุณลักษณะของบรรณารักษ์ ตัวแปรตามได้แก่ ความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในเขตภาคกลาง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

เพชรธิดา บุญหนุน (2545) ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของครูในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่านิยมความก้าวหน้า และ บุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นฤมล เกื่อนมา (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม ในวิทยาลัยกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคติต่อวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัยด้านหลักสูตร อาจารย์ เพื่อน และสิ่งแวดลอมทางกายภาพมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่ กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะสัตวแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 474 คน โดย ทำการศึกษาตัวแปร ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การ รับรู้ประสิทธิภาพแห่งตน และเจตคติต่อวิชาชีพ 2) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ระดับการศึกษา ของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง และการอบรมเลี้ยงดู 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมใน มหาวิทยาลัย ได้แก่ ความพึงพอใจต่อประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย พฤติกรรมการสอนของ อาจารย์และความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ การรับรู้ประสิทธิภาพแห่งตน และเจตคติต่อวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ปัจจัย ด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในส่วนของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์และความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรที่มีอำนาจการพยากรณ์สูงสุดได้แก่ การรับรู้ประสิทธิภาพแห่งตนเองรองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพึงพอใจต่อประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย พฤติกรรมการสอนของอาจารย์และความสัมพันธ์กับเพื่อน ตามลำดับ

สุธาสิณี ใจเย็น (2545) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน จำนวน 280 คน ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน และลักษณะมุ่งอนาคต 2) ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง และความคาดหวังของผู้ปกครอง 3) ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอาชีพ บรรยากาศทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสมาชิกในครอบครัว เพศหญิง และลักษณะมุ่งอนาคต

ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองข้างต้น สามารถสรุปตัวแปรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังตาราง

ตาราง 2.2 ผลการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ตัวแปร	สิริรัตน์ (2540)	อดิศักดิ์ (2542)	สุนทร (2542)	พัชรี (2544)	สุทธิกานต์ (2544)	เพชรธิดา (2545)	นฤมล (2539)	ทพยทิพย์ (2545)	สุภาสินี (2545)
ปัจจัยด้านตนเอง									
เพศ	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
ชั้นปี								✓	
สาขาวิชา	✓								
ผลการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม)	✓		✓	✓			✓		✓
เจตคติต่อวิชาชีพ						✓	✓	✓	
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์						✓		✓	✓
ปัจจัยด้านครอบครัว									
วิธีการเลี้ยงดู			✓	✓	✓			✓	
ระดับการศึกษาผู้ปกครอง			✓					✓	
ความคาดหวังของผู้ปกครอง									✓
รายได้ผู้ปกครอง								✓	
ปัจจัยด้านสถาบัน									
ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน				✓				✓	✓
พฤติกรรมการสอนของอาจารย์								✓	

จากตาราง 2.2 พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นมาจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถาบัน ทั้งนี้ ปัจจัยด้านตนเองประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ เกรดเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยด้านครอบครัวประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ วิธีการเลี้ยงดู และความคาดหวังของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านสถาบัน ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมการสอนของผู้สอน